

אדהל רהל

יוצא לאור לעילוי נשמת

מרת רחל לוי בת תמרה ז"ל

נלב"ע ט' אדר ב' התשס"ה

דעתך חשובה לנו r0548474308@gmail.com

חקת תשפ"ב

זאת חקת התורה וגו' פרה אדומה תמימה (יט ב)

וברש"י (יט כב) מביא מיסודו של ר' משה הדרשן כשם שהם (בנ"י) פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יביאו זו לכפרה משלהם.

משל (מדרש במדבר רבה יט ח) לבן שפחה שטינף פלטיץ של מלך, אמרו תבוא אמו ותקנח הצואה. כך תבוא פרה ותכפר על העגל. עכ"ל רש"י.

ובגמ' מועד קטן (כח). טמר ר' אמי למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך, מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתתם של צדיקים מכפרת. וכתבו התוס' (שם ד"ה מה פרה) פרוש, על מעשה העגל, וכדאמרינן במדרש, משל לבן השפחה וכו' ע"כ תוס'.

מבואר כי מצוות פרה אדומה באה בתורת כפרה על מעשה העגל

ואילו בפסוק: שם שם לו חוק ומשפט (שמות טו כה) אומר רש"י: במרה נתן להם וכו' שבת ופרה אדומה ודינין. עכ"ל רש"י. מבואר כי מצוות פרה אדומה ניתנה במרה קודם לחטא העגל.

וקשה היאך נאמר כי הפרה באה לכפר על מעשה העגל.

בספר **חמישה שיעורים** (דויטש) מביא ג' דרכים לתרץ.

א'. מובא בבית הלוי (שמות לא יג ד"ה והנה בהמבואר): אמר שלמה המלך: אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, ופירושו: הייתי סבור על כל המצוות שיודע אנכי טעמם, והיא רחוקה ממני – נאמר על פרשת פרה שהיה דורשה וחוקרה והיא רחוקה. וסיים עוד, שמתוך פרשה זו הבין דאינו יודע גם בשארי המצוות, והבין שכל התורה רחוקה כמו שהיה מקודם לפני שהתחיל לחקור בה, וכל התורה כולה נעלם ממנו טעמיהם.

ובזה יבואר הפסוק: זאת חוקת התורה וגו' ויקחו אליך פרה אדומה (במדבר יט ב). ולכאורה הרי פרה אדומה היא רק מצוה אחת שבתורה, ואמאי קרי ליה חוקת התורה! אלא רק מפרה אדומה יתברר לאדם שאינו יודע מאומה מכל מצוות שבתורה, וממילא כל התורה חוקה היא.

וההסבר לזה, דהרי כל המצוות מקושרות ומשולבות אחת לאחת וכולם תלויות זה בזה. וכמו שבאדם השפל יש בו רמ"ח איברים ושס"ה גידים וכולם קשורים ותלויים אחד בשני, כן המצוות – רמ"ח עשה ושס"ה לא תעשה – קשורות כאחת והם כולם אחת, ואי אפשר לירד לסוף אחת מהם בלא ידיעת כולם, וכיון שהגיע לפרה ולא ידע טעמה, מוכח ממילא דאינו יודע כולם.

נמצא היוצא מדברינו, דפרה אדומה הוא סייג וגדר גדול לאדם המתבונן בשכלו לחקור בטעמי המצוות לבל יכשל בהם לדון אחר שכלו ולהרוס ולומר אנכי הרואה לידע טעמם, ועל ידי זה יוכל להכשל להוסיף או לגרוע. אלא רק צריך לעשות הכל בכל הפרטים כפי מה שקבלנו מרבתינו על פי כללי התורה וההלכה הקבועה בלי נטות מאומה מדברי השולחן ערוך, כיון דהוא יודע בעצמו שאינו יודע עומק הדברים.

נמצא דמצוות פרה אדומה הוא מנוגד ממש למעשה העגל והיא סייג וגדר שלא להיכשל עוד ברעיונות כאלה לבדות מלבו עבודות ומעשים חדשים שלא נתקבלו מרבתינו להלכה.

וזהו כוונת המדרש שאמרו על פרה, תבוא אמו ותקנח צואת בנה, לא שנתכוונו שזהו עיקר הטעם של המצוה, דמצוה זו היה בתורה גם קודם חטא העגל והתורה קדמה לעולם. אלא רק כוונתם, דכיוון דפרה הוא חוק ואינו ידוע טעמה – זה הוא המקנח צואת בנה, דמחמת דהיא חוק ממילא היא שמירה וסייג לבל יכשלו עוד להבא בדברים כאלה הדומים לחטא העגל, וממילא נתכפר בה גם חטא העגל בעבר, ע"כ בית הלוי.

כלומר, מצוות פרה אדומה היתה ניתנת גם בלא חטא העגל, כי זוהי מצוה בסיסית שמלמדת אותנו שכל התורה צריכה להיות חוקה וחייבים לקיימה לא בגלל הבנתנו, אלא בגלל שכך נצטוונו. שאם נפעל לפי הבנתנו אנו עלולים להגיע לטעויות כמו שנעשה בחטא העגל, ממילא קיום מצוה זו מכפרת גם על השאלה – שמצוות פרה ניתנה לפני חטא העגל, אז כיצד אומרים שטעמה הוא כפרה על חטא העגל! התשובה: שמצוות פרה אדומה היא מצוה עצמית ולא ניתנה בגלל חטא העגל.

ב'. מובא בגבורת ארי (יומא ב.) נאמר במשנה שם: שבעת ימים קודם יום הכיפורים מפרישים כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין. ובגמ' שם מובא דין דומה במקצת לדין המשנה, והוא הכנת הכהן האמור לעסוק בשריפת הפרה האדומה. שכן נאמר במשנה (פרה פ"ג א'): שבעת ימים קודם שריפת הפרה האדומה היו מפרישים את הכהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה (שבהר הבית), ולשכת בית האבן היתה נקראת. ומנא הני מילי שיש להפריש את הכהן שבעה ימים קודם ליום כיפור ושבעה ימים קודם שריפת הפרה? אמר ר' יוחנן: ביום חנוכת המשכן אומר הכתוב: כאשר עשה ביום הזה ציוה ה' לעשות לכפר עליכם (ויקרא ח לד). ודרשו: לעשות – אלו מעשי פרה אדומה, לכפר – אלו מעשי יום הכיפורים.

על מדרש זה שואלים: בשלמא, כל הפסוק אינו ניתן להיות מוסבר, רק לעניין פרה אדומה, כי "לכפר" כתיב, ופרה לאו בת כפרה היא, שהרי אין ייעודה לכפרה אלא לטהרה היא נעשית. אלא, אולי תאמר שכל הכתוב כולו נאמר על יום הכיפורים? ע"כ הגמ'.

ומקשה גבורת ארי: והרי הגמ' (מועד קטן כח.) אומרת, פרה אדומה כן מכפרת, א"כ

כיצד הגמ' ביומא אומרת פרה אדומה לא באה לכפרה?

מתרץ גבורות ארי: יש לומר הא דפרה מכפרת היינו דווקא פרה שעשה משה במדבר, כמו שנאמר במדרש, משל לבן שפחה וכו' וזה שייך בפרת משה שמכפרת על מעשה העגל שעשו דור המדבר, אבל פרות דורות אינם מכפרות כלל.

ומכל מקום יש לומר דעיקר פרה לאו לכפרה באה, ואפילו פרת משה כמו פרות דורות באות כדי להזות מאפריהם על הטמאים, דלענין זה וודאי פרת משה ופרות דורות שוות. אלא דפרת משה בדרך אגב מכפרת גם כן, והטעם של כפרה על מעשה העגל בפרת משה הוא טפל כי עיקרה לא באה לכפר אלא להכשיר. ע"כ גבורות ארי.

כלומר, מצוות פרה אדומה היא חוקה ואין לה טעם, אבל רק בפרת משה רבינו נוסף טעם צדדי שהפרה גם באה לכפר על חטא העגל.

ואם כן, בפשוטו יש לומר דבמרה ניתן להם פרשת פרה בתורת מעשה טהרה כשאר כל הפרות, ואחר מעשה העגל נתחדש רק בפרה הראשונה שעשה משה שיש בה כפרה על חטא העגל. דהיינו פרה אדומה באה רק לצורך טהרה ולא לכפרה, ורק בפרת משה נוסף טעם צדדי של כפרה, אך גם שם עיקרה באה לטהרה, ואופן הטהרה הוא חוקה בלא טעם.

תירוץ ג'. מביא בספר **בארות יצחק** – גרינבוים (שמות). ידוע שהקב"ה בשביל ישראל כבר בורא הרטיה לפני המכה (עי' מדרש חזית שה"ש ד ה) ואפשרות התיקון לפני הקלקול.

וכן כתוב בישעיה (נד טז) הן אנכי בראתי חרש נופח באש פחם וכו' ואנכי בראתי משחית לחבל. וכמו שהתשובה היא אחת מן ז' דברים שנבראו קודם שנברא העולם (פסחים נד.) כן היה צורך להקדים פרשת פרה אדומה עוד לפני חטא העגל.

בספר אמרי אש -שמילאוויטש (בפרשת קרח). מבואר בספרים הק' דפרה אדומה מרמז על בני"י שיחטאו וילכו בגולה ואח"כ גאולה תהיה להם, וכן מבואר במדרשי חז"ל דפרה אדומה מרמז על גלויותהם של ישראל, וכ"כ בפסיקתא (רבתי פי"ד) 'את אפר הפרה' אלו גלויותהם של ישראל.

מצינו למדים דאע"ג דפרה אדומה בא לכפר על חטא העגל, אפ"ה ניתנה כחוק בלי טעם, ומרומז בה גלויותהם של ישראל.

ואם קורח היה יודע חוק פרה אדומה, שמרומז בה כל גלויות ישראל שהם צריכים עוד לגלות, לא היה חולק על משרע"ה שהיה רואה בחוש דעדיין לא הגיע זמן הקץ.

אלא סבר כטעם ר' משה הדרשן לבד, וא"כ סבר דמועיל הפרה לכפר על חטא העגל.